

Charita

časopis Slovenskej katolíckej charity

štvrťročník **No.4 2011** (nepredajné)

TÉMA
POMOC HAITI

EDITORIAL 03

AKTUALITY

Z diecéznych charít 04
Zo sekretariátu 06

TÉMA

Pomoc SKCH na Haiti 08

ROZHOVOR

S Matúšom Zajacom 16

INICIATÍVA

Zomieranie - prirodzená súčasť života? 18
Cez telo k duši, podoby služby milosrdných bratov 19
Príbeh zvláštného divadla 20

SPIRITUALITA

S "človečinou" pod čiernym habitom 22

FOTOPRÍBEH

Haiti 24

INFORMUJEME 26

08

14

18

Adresár SKCH

Sekretariát Slovenskej katolíckej charity

Adresa: Kapitulská 18,
814 15 Bratislava
Tel.: 02-5443 1506, 5443 2503
Fax: 02-5443 3097
E-mail: sekretariat@charita.sk
http://www.charita.sk/
Účet: 683221653/7500 ČSOB Bratislava

Bratislavská arcidiecézna charita

Adresa: Heydukova 14,
811 08 Bratislava
Tel., fax: 02-5292 0275
E-mail: charitaba@charitaba.sk
http://www.charitaba.sk/
Účet: 4010078918/3100
Ludová banka Bratislava

Trnavská arcidiecézna charita

Adresa: Hlavná 43, 917 01 Trnava
Tel.: 033-5511 396, Fax: 033-5511 397
E-mail: sekretariat@charitatt.sk
http://www.charitatt.sk/
Účet: 4008297855/7500 ČSOB Trnava

Diecézna charita Banská Bystrica

Adresa: Tibora Andrašovana 44,
974 01 Banská Bystrica
Tel.: 048-472 0272, Fax.: 048-472 0271
E-mail: charitabb@charitabb.sk
http://www.charitabb.sk/
Účet: 736841312/0200 VÚB

Spišská katolícka charita

Adresa: Jesenského 5,
052 01 Spišská Nová Ves
Tel.: 053-4424 500, Fax: 053-4424 500
E-mail: caritas@caritas.sk
http://www.caritas.sk/
Účet: 29634592/0200
VÚB Spišská Nová Ves

Diecézna charita Rožňava

Adresa: Nám. baníkov 27,
048 01 Rožňava
Tel.: 058-7326415
E-mail: dchrv.roznava@gmail.com
Účet: 18137 582/0200 VÚB

Arcidiecézna charita Košice

Adresa: Bočná 2, 040 01 Košice
Tel.: 055-6255 317,
Fax: 055-6255 328
E-mail: adch-ke@charita-ke.sk
http://www.charita-ke.sk/
Účet: 513026193/7500
ČSOB Košice

Gréckokatolícka charita Prešov

Adresa: Hlavná 2, 080 01 Prešov
Tel.: 051-7723 970,
Fax: 051-7723 970
E-mail: gkcharita@gkcharita-po.sk
http://www.gkcharita-po.sk/
Účet: 4008425976/7500 ČSOB, VS: 001-10

Gréckokatolícka eparchiálna charita Košice

Adresa: Predmestská 12, 040 01 Košice
Tel.: 055-6259 454
E-mail: eparchialncharitakosice@gmail.com
Účet: 4 350 228 409/3100
Ludová banka

Diecézna charita Žilina

Adresa: Predmestská 12, 010 01 Žilina
Tel., fax: 041-723 1234,
E-mail: charitaza@gmail.com
http://www.charitaza.sk/
Účet: 0424702305/0900
Slovenská sporiteľňa Žilina

Diecézna charita Nitra

Adresa: Samova 4, 950 50 Nitra
Tel.: 037-7721 792, Fax: 037-772 1798
E-mail: charita.nr@ba.telecom.sk
Účet: 691943162/0200 VÚB Nitra

Slovenská katolícka charita (SKCH) poskytuje charitatívne, sociálne, zdravotnícke a výchovno-vzdelávacie služby ľuďom v núdzi bez ohľadu na rasu, národnosť, vierovyznanie a politické zmyslenie.

Pre viac informácií: info@charita.sk, www.charita.sk

Myslíme si, že život dokážeme oklamať

foto: Matúš Zajac

Všetko má svoj čas.
A svoju dobu každé úsilie.
Svoju dobu má niečo hľadať,
Svoju dobu má niečo stratiť.

Čo je, už bolo dávno.
A čo má byť, už bolo tiež.

Milan Rúfus

Len nedávno sme sa náhlili za nákupom tých najkrajších Vianoc. Ligotavých a plných ligôtok. Čakali sme dlho. Akýže advent. Už dva mesiace pred tým na nás zovšadiaľ kričali príkazy, že čas sa blíži, nezmeškajte. Tohtoročné mali byť iné, ako tie predošlé. Azda lepšie.

No len čo sa narodil, už aj umiera.

Maľované prehýbajúce sa stoly. Taká má byť Veľká Noc. Obyčajne počujeme, že ani nezačne a už končí. Tá Veľká Noc, ten Veľký Piatok. Smrť a život. Smrť sa stala predpokladom pre ďalší život. O tom sa ale v supermarketoch nehovorí.

Na Haiti našich spolupracovníkov z charity privítali miestni slovami: Vitajte v pekle! To mysleli vážne? Peklo na zemi... Majú oni vôbec Vianoce či Veľkú Noc? Tisíce ľudí aj dva roky po zemetrasení prebýva v stanových táboroch.

Život a smrť. Tie dva medzníky tak dôležité pre nás, ktoré však nie sú o plných bruchách. Ako teda porozumieť smrti, keď nechápeme narodenie? Nevieme alebo nemôžeme?

My môžeme. My na to čas máme.

Ivana Pástorová
manažérka pre komunikáciu a PR, SKCH

Diecézna konferencia Spišskej katolíckej Charity

Na sviatok sv. Alžbety Uhorskej sa v sídle diecézneho biskupa Štefana Diecézny riaditeľ SpKCH predniesol správu o činnosti SpKCH za obdobie rokov 2006 až 2011 a koncepciu rozvoja SpKCH na obdobie rokov 2012 až 2016.

SpKCH

Deň seniorov v Bratislave

Dňa 13. októbra sa v nákupnom centre AUPARK uskutočnil Deň seniorov, ktorého sa zúčastnila aj Bratislavská arcidiecézna charita. Predstavila služby, ktoré poskytuje obyvateľom Bratislavy. Zástupcovia rôznych organizácií tu návštevníkov osobne oboznámili s produktmi a službami, ktoré skvalitňujú život seniorov a aktívni seniori predstavili svoje skúsenosti a zručnosti. Snahou podujatia bolo vytvoriť základ pre búranie bariér a stavanie mostov medzi generáciami.

BACH

Deti z Domu sv. Anny navštívili Domov dôchodcov

Dňa 24.10.2011 deti a mládež s kombinovaným postihnutím z Domu sv. Anny prišli spevom potešiť babičky a deduškov do Domova dôchodcov v Starej Ľubovni. Spestrením krásneho stretnutia bolo pásmo piesní s poďakovaním seniorom a želaním pokojnej a slnečnej jesene života.

GK DCH PO

Dom Charitas Sv. Hildegardy z Rabče na Šimonojúdskom jarmoku

V Námestove dňa 21.10.2011 sa na Hviezdoslavovom námestí opäť konal Šimonojúdsky jarmok. Na jarmoku boli ponúkané za dobrovoľný príspevok aj rôzne výrobky, ktoré si počas celého roka vo voľnom čase vyrábajú a zmysluplne využívajú voľný čas klientky – matky z Domu Charitas Sv. Hildegardy, napr.: sviečky, košíčky, náhrobné vence, a iné. Týmto patrí veľká vďaka tým, ktorí kúpou týchto výrobkov prispeli na chod tohto zariadenia pre matky s deťmi bez prístrešia.

SpKCH

Stretnuli sa dobrovoľníci a zamestnanci charity v Žiliny

Dňa 5. decembra 2011, ktorý je Medzinárodným dňom dobrovoľníkov, sa uskutočnilo historicky prvé stretnutie zamestnancov a dobrovoľníkov Diecéznej charity Žilina. Celé stretnutie sa nieslo v duchu vďačnosti zamestnancom a dobrovoľníkom za ich obetavú prácu a angažovanie sa v službe núdnym a biednym. Poobedňajšieho slávnostného programu v Diecéznom centre Žilinskej diecézy sa zúčastnilo približne 80 ľudí zo 6 zariadení Diecéznej charity Žilina a dobrovoľníkov zo Žiliny, Martina a Čadce.

DCH ZA

Stužková slávnosť v Praktickej škole sv. M. M. Kolbeho v Spišskej Novej Vsi

Šesť mladých žiakov prijalo stužky počas Stužkovej slávnosti, ktorá sa konala 24.11.2011 v Praktickej škole sv. M. M. Kolbeho v Spišskej Novej Vsi. Túto školu navštevujú stredne ťažko a ťažko postihnuté deti. Radosť bola evidentná na oboch stranách, u žiakov a ich učiteľov, no rovnako na tvárach rodičov. „V tomto školskom roku tieto deti ukončia tretí ročník záverečnými skúškami a získajú vysvedčenie,“ prezrádza riaditeľka školy Mária Petříková. Po ukončení štúdia plánuje Spišská katolícka charita otvoriť chránenú dielňu i čajovňu v centre mesta, kde by sa títo absolventi mohli zamestnať.

SpKCH

Hospic v Nitre dostal dar od Ligy proti rakovine

Pri príležitosti Medzinárodného dňa hospicovej starostlivosti a Týždňa boja proti bolesti pripravila Diecézna charita Nitra a Hospic - dom pokoja a zmiery u Bernadetky v rámci projektu „Naplníme dni životom“ v dňoch od 12. do 15. októbra 2011 viaceré aktivity v meste Nitra, cieľom ktorých je zvýšiť povedomie verejnosti o význame hospicov.

„Keď už nie je možné naplniť život dňami, môžeme aspoň naplniť dni životom!“

DCH NR

Študentky iniciovali zbierku pre Dom charity sv. Vincent

Vo farnosti Višňové sa dňa 9. novembra 2011 uskutočnila zbierka pre Dom charity sv. Vincenta. Iniciátormi zbierky boli 2 študentky Katolíckej univerzity v Ružomberku, ktoré si vykonávali prax v zariadení. Do zbierky prispeli ľudia materiálnymi vecami ako sú hygienické potreby, trvanlivé potraviny a rôzne iné produkty dennej potreby, ktoré pomôžu klientom zariadenia a sociálne slabým rodinám. Vďaka patrí všetkým, ktorí sa do zbierky zapojili a podelili sa s ľuďmi v núdzi.

DCH NR

Robiť malé veci s veľkou láskou

Bardejovské Svetové dni dobrovoľníkov 2011 v Hospici Matky Terezy

O dobrovoľníctve sa to v tomto období v médiách nemálo popísalo i popočúvalo, takže je každému známe a jasne o čom to bolo, komu to poslúžilo, čo prinieslo. Sme veľmi radi, že náš Bardejov, najmä však mladá generácia (u nás ich bolo vyše 80% z radov mládeže) ukázal svoju silu a to nielen „klepietkami“. Ukázal sa vďaka našim stredoškólakom, ktorí bez mimoriadnych náborov a propagácii ponúkli svoj entuziazmus prezentujúc svoj zástoj prostredníctvom konania dobra tam, kde to bolo potrebné a v prospech tých, čo sú na pomoc tohto druhu odkázaní, v hospici. Niektorí svoje výroky zaznamenali aj do hospicovej kroniky:

„Ak sa nám páči život, nesmie nás odpudzovať smrť, pretože ona prichádza práve z ruky toho istého Majstra.“ / „Robme malé veci s veľkou láskou.“ / „Sme radi, že sme svojou prácou pomohli a prispeli tým, ktorí potrebujú.“ / „Láska smrťou nekončí.“ / „Milovať znamená dať všetko a pridať seba.“...No, nie je to nádherné, keď takto uvažuje naša budúca inteligencia?

Príjemným ovlažením týchto aktivít, bol večerný koncert vďaka, pozostávajúci z prejavu slova, poézie, spevu i hudby. Postarali sa o to dobrovoľníci i Mestský amfiteáter s mobilizačným heslom: „Dielo lásky je dielom mnohých.“

ADCH KE

Deň otvorených dverí v Diecéznej charite Žiline

Dňa 14.10.2011 sa v ranných hodinách otvorili pre verejnosť dvere 5 zariadení Diecéznej charity Žilina v Považskej Bystrici, Žiline, Čadci a Martine. Návštevníkov čakal všade kvalitný a pestrý program. Veríme, že o rok sa nielen v tomto zariadení znovu stretneme v hojnejšom počte.

DCH ZA

Nadácia Poštovej banky darovala SKCH 410 kusov nábytku

410 kusov rôzneho nábytku Nadácia Poštovej banky darovala Slovenskej katolíckej charite, ktorá bude tento nábytok ďalej distribuovať do svojich diecéznych charít a zariadení v rámci celého Slovenska. Týmto vyjadrujeme veľkú vďaku Nadácii Poštovej banky, pretože aj takýmto spôsobom nám Pomáhajú pomáhať núdznym a tým, ktorí to naozaj potrebujú.

Sklad solidarity oslávil svoje 1. narodeniny

SKCH už viac ako rok prevádzkuje Sklad solidarity na Jasovskej ulici č. 6 v Bratislave. Do dnešného dňa, viac ako stovka ľudí využila možnosť výberu z oblečenia, ale i z potrieb do domácnosti. Sklad sa rozšíril o rozmanité elektronické príslušenstvo, šatstvo, malý nábytok vďaka nezištnej solidarite viac ako 600 darcov a ich počet rastie každým týždňom. Sklad solidarity poskytuje materiálnu pomoc ľuďom v núdzi a sociálne znevýhodneným osobám, dočasne sa tiež využíva na uskladnenie humanitárnej pomoci v prípade prírodných katastrof. „Sklad solidarity nechce byť len zberňou šatstva a prebytočných vecí, ale práve miestom, ktoré v sebe nesie odkaz ľudskej solidarity, kde Darovať znamená pomáhať,“ hovorí Radvan Gumulák, generálny sekretár SKCH.

Otváracie hodiny: utorok, streda, piatok, sobota 10.00-15.00

SKCH zorganizovala seminár na tému Prevencia a kvalita v sociálnych službách pre seniorov

V dňoch 29. a 30. septembra 2011 sa v Tatranskej kotline konal odborný seminár Slovenskej katolíckej charity (SKCH) na tému Prevencia a kvalita v sociálnych službách pre seniorov. Seminár sa zúčastnilo viac ako 50 zamestnancov SKCH a diecéznych charít, i ďalších pracovníkov v oblasti poskytovania sociálnych služieb pre seniorov. Odborné prednášky boli orientované na potrebu a kvalitu poskytovania zdravotníckych výkonov v zariadeniach sociálnych služieb, komunikáciu s klientmi a potrebu pracovníkov v sociálnych zariadeniach pre seniorov. Súčasťou seminára bola diskusia o súčasných legislatívnych zmenách, ktoré sa pripravujú pre služby seniorom v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach.

SKCH doteraz pre hladujúcu Afriku vzbierala viac ako 187-tisíc eur

SKCH vyhlásila zbierku na pomoc krajinám východnej Afriky, ktoré sa ocitli na pokraji hladomoru. SKCH sa tak pridala k iniciatíve ďalších národných charít z celého sveta združených v sieti Caritas. SKCH finančne podporila distribúciu potravín v Somálsku, v spoločnom projekte s partnermi Caritas Nemecko a nemeckou Diakoniou, a tým spolu s nimi pomohla už viac ako 3000 domácnostiam. Tie dostali ryžu, fazule, olej i vodu. Pokračuje sa i v hĺbení dvoch studní. V Keni SKCH poskytuje pomoc v piatich diecézach v projekte financovanom spoločne s írskou katolíckou charitou Trocaire. Pomoc takmer 11-tisíc domácností charita podmienila ich účasťou na aktivitách zameraných na zlepšenie životných podmienok svojej komunity. Súčasťou projektu je aj výkup poľnohospodárskych zvierat od pastierov za primerané ceny a ich následné vrátenie ľuďom na jeseň, kedy by malo prísť obdobie dažďov a obnovia sa pasienky.

Finančne podporiť verejnú zbierku a tým prejaviť solidaritu je stále možné dobrovoľným príspevkom na číslo účtu: 4008058424/7500 v ČSOB, variabilný symbol 178.

Názov účtu je Slovenská katolícka charita.

SKCH vopred ďakuje všetkým darcom za ochotu pomôcť.

Seminár Novodobé otroctvo Porozumieť a konať

SKCH pripravila dňa 7.12.2001 pre širokú verejnosť seminár Novodobé otroctvo – Porozumieť a konať. Uskutočnil v priestoroch Domu Quo Vadis (Hurbanovo námestie 1, Bratislava). Cieľom seminára bolo venovať pozornosť novodobému útoku na ľudskú dôstojnosť – obchodovaniu s ľuďmi a rozšíriť poznatky verejnosti o jeho novej forme – nútenej práci. Po odborných prednáškach a prezentácii filmu o nútenej práci bola slávnostne otvorená spoločná výstava Jindřicha Štreita a Leny Jakubčákovéj „Za mrežami väznice“. Ide o cyklus fotografií uznávaného českého fotografa a jeho študentky z prostredia väzníc v Čechách a na Slovensku. Fotografie dokumentujú život odsúdených, prenikajú do ich duše a v osobnom kontakte zachytávajú ich vnútorné pocity samoty, odlúčenia, túžby po slobode, ale aj ich sebareflexiu a súdržnosť.

Projekt „Bakhita“ pokračuje kurzami pre cudzincov

Časť projektu Bakhita, ktorá sa zaoberá organizovaním bezplatných akreditovaných kurzov pre cudzincov z tretích krajín s tolerovaným, trvalým a prechodným pobytom na území Slovenska, pokračuje aj v roku 2012. Absolvent kurzu získa certifikát z odboru ktorého bol účastníkom, tento certifikát by mu mal napomôcť pri hľadaní zamestnania na území Slovenska alebo mu napomôcť v súčasnom zamestnaní zvýšiť si svoju kvalifikáciu.

Tento krát už však kurzy nebudú obmedzené len na certifikát z opatrovania, ale budú rôzneho zamerania, čo ešte zvýši možnosť uplatnenia cudzincov.

Záujemcovia o kurz získajú viac informácií na www.charita.sk v sekcii pomoc migrantom.

SKCH vyhodnotila projekt na pomoc presídlencom v Gruzínsku

Zástupcovia Slovenskej katolíckej charity, Ministerstva pre presídlencov, utečencov a bývanie Gruzínska, SAMRS a gruzínskych presídlencov na tlačovej besede dňa 9.12.2011 informovali o aktivitách, ktoré sa uskutočnili v rámci projektu, ktorý realizuje SKCH, s názvom „Podpora adaptácie a na mieru šitá pomoc pri integrovaní rodín presídlencov v regióne Khobi v Gruzínsku“, financovaného z prostriedkov SlovakAid.

Doteraz sa podarilo vybudovať vodovod na pitnú vodu, zakúpiť traktor s príslušenstvom a náradie na obrábanie pôdy, vyškoliť dvoch presídlencov na obsluhu traktora, charita ďalej vybudovala 12 komínov, vďaka ktorým sa tak zlepšili podmienky na bývanie. SKCH v spolupráci s partnerom Ministerstvom pre presídlencov a bývanie vypracovala analýzu, stratégiu a akčný plán pre implementáciu prioritnej pomoci pre presídlencov v regióne Khobi.

V rámci projektu sa uskutočnila aj študijná návšteva zástupcov presídlencov, na ktorej sa zúčastnili aj zástupcovia Ministerstva zodpovední za regionálny rozvoj. Účelom študijnej návštevy bola výmena skúseností v oblasti poľnohospodárstva a získanie informácií o fungovaní malých fariem na Slovensku a umiestňovania produktov na trh. Cieľom návštevy bolo tiež vytvoriť partnerstvá medzi obcami Lokca na Orave a obcou Thorsa v Gruzínsku.

„Za mrežami väznice“

SKCH dňa 7.12.2011 slávnostne otvorila spoločnú výstavu Jindřicha Štreita a Leny Jakubčákovéj „Za mrežami väznice“ v priestoroch Domu Quo Vadis (Hurbanovo námestie 1, Bratislava).

Výstava predstavuje cyklus dokumentárnych fotografií uznávaného českého fotografa a jeho študentky z prostredia väzníc v Čechách a na Slovensku. Fotografie dokumentujú život odsúdených, prenikajú do ich duše a v osobnom kontakte zachytávajú ich vnútorné pocity samoty, odlúčenia, túžby po slobode, ale aj ich sebareflexiu a súdržnosť. Výstava potrvá do konca januára 2011.

Pomoc Slovenskej katolíckej charity na Haiti

Zástupcovia Slovenskej katolíckej charity, prezident Mons. Štefan Sečka a generálny sekretár Radovan Gumulák, navštívili Haiti, ktoré takmer pred dvomi rokmi postihlo ničivé zemetrasenie, za účelom zmonitorovania projektov realizovaných zo zbierky KBS a verejnej zbierky SKCH.

foto: Michal Fuller

Počas 10 dňovej monitorovacej cesty (od 10.-21. 10. 2011) navštívili úspešne dokončené stavby materskej školy v Cazeua a dvoch základných škôl v Duval. Skontrolovali tiež na-

predovanie výstavby pastoračného centra a sirotinca pre deti s telesným postihnutím v Riviere Froide. „Haiti som naposledy navštívil minulý rok pár týždňov po zemetrasení. Bolo zaujímavé vidieť pozitívne zmeny, ktoré sa

udiali v hlavnom meste Port-au-Prince za rok a pol. Väčšina domov je už opravená, stále však pretrvávajú problémy s chýbajúcou infraštruktúrou,“ hodnotí situáciu na Haiti generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák.

Investície a pomoc zo zahraničia priniesli so sebou nové pracovné príležitosti najmä v oblasti stavebníctva. Treba žiaľ povedať, že situácia priniesla so sebou aj výrazné zvýšenie cien stavebného materiálu, čo sa odzrkadľuje vo zvýšených nákladoch na projekty. Haiti si v máji 2011 zvolilo nového prezidenta a politická situácia sa trochu stabilizovala.

Spolupracovník SKCH Mardoche Alain hovorí: „Je veľmi dôležité, že Slovenská katolícka charita podporuje na Haiti vzdelávanie a výstavbu škôl, pretože so vznikom každej jednej ďalšej školy, zničíme jedno väzenie. Ak mladí ľudia totiž nedostanú vzdelanie, hľadajú iné spôsoby pre zabezpečenie živobytia a často sa pridávajú k rôznym skupinám, ktoré robia kriminálnu činnosť.“

„Mne osobne je najbližší projekt sirotinca

pre deti s telesným postihnutím. Deti momentálne žijú vo veľmi zlých podmienkach a nový domov s finančnou podporou SKCH bude pre nich znamenať veľmi veľkú zmenu. Tieto deti potrebujú rehabilitačnú starostlivosť a špeciálny prístup, čo je na Haiti ešte stále veľkou neznámou. Veríme, že sa nám podarí nájsť dobrovoľníka a špecialistu zo Slovenska, ktorý by pomohol rehoľným sestrám zvýšiť kvalitu starostlivosti o tieto deti,“ uviedol Radovan Gumulák.

Zástupcovia charity navštívili aj masové hroby obetí zemetrasenia, kde sa spoločne pomodlili. „Chudobu nemožno úplne odstrániť, ale je našou povinnosťou usilovať sa ju zmieriť. A môžem zhodnotiť, že sa nám vďaka solidarite dobrodincov zo Slovenska podarilo prispieť k dosiahnutiu tohto cieľa aspoň malou

čiastkou“ zhodnotil prezident SKCH Mons. Štefan Sečka.

Monitorovacej cesty sa zúčastnil aj nahrávací štáb, ktorý zdokumentoval všetky už zrealizované, ale i prebiehajúce projekty. Výsledkom toho bude v roku 2012 dokumentárny film, ktorý priblíži pomoc SKCH na Haiti i život samotných obyvateľov, ktorí sa snažia už viac ako rok a pol vyrovnať s dôsledkami zemetrasenia.

Naša pomoc Haiti týmto nekončí, plánujeme tu mať stálu misiu a po ukončení stavebných projektov pokračovať v podpore vzdelávania prostredníctvom projektu Adopcia na diaľku.

ip, rg; SKCH

Ked' postavíte jednu školu, zatvoríte tým jednu väznicu

Tieto deti by zrejme skončili doma, niekde spoľahlivo zastrčené v chudobných príbytkoch svojich rodičov. Aká iná budúcnosť by ich čakala v najchudobnejšej krajine západnej pologule? Do Riviere Froide, na kopec nad hlavným mestom Haiti Port au Prince, však môžu rodičia doniesť svoje telesne aj mentálne postihnuté ratolesti.

Ryža s fazuľou

Školu svätého Františka Saleského v Riviere Froide vedú Malé sestry svätej Terezy Ježiškovej. Oddelenie pre hendikepovaných žiakov je len jej malou časťou. Do klasickej školy chodí tisícdivsto ďalších detí. Štátne základné školy, ktoré sú zadarmo alebo za minimálny poplatok, zvládajú prijať sotva desať percent školo-povinných detí. Ostatné si musia platiť drahé súkromné školy. V hlavnom meste stojí základná škola mesačne dvadsať až päťdesiat amerických dolárov. Chudobné deti do školy buď nechodia vôbec, alebo sa ich rodičia snažia umiestniť do lacnejších škôl rôznych cirkevných rádov. Podľa odhadov je však na Haiti stále negramotných 49 percent žien a 45 percent mužov.

„Cez zemetrasenie tu zahynulo osemdesiat žiakov,“ šokuje informáciou naša sprievodkyňa. Hlavná murovaná budova totiž spadla. Deti v jednoduchých dočasných triedach si zatiaľ naberajú z veľkých hrncov obed. Typické jed-

noduché haitské jedlo, ryžu s fazuľou. Dostávajú ho tu zadarmo. Dočasné triedy tu stoja vďaka darom od Slovákov, vybudovala ich Slovenská katolícka charita (SKCH). Financuje aj stavbu nového domu pre hendikepované deti. Je úplne hore, na kopci. Zatiaľ k nemu vedie iba užužký chodník v skalách. Sestry nemali nijaký iný pozemok, na ktorom by mohli budovu postaviť.

Veľa detí, ktoré by boli v dospelosti pre spoločnosť veľkým prínosom, nemá šancu študovať.

Stále v stanoch

V Port au Prince sú stopy po zemetrasení stále viditeľné. Nielen vďaka polozrúteným budovám, ktoré nikto neopravuje. Ľudia tu už aj predtým žili chudobe. Zemetrasenie im vzalo

jediné, čo mali – jednoduché príbytky. V meste sú stále stanové tábory. Mali byť len dočasným riešením. Stany od humanitárnych organizácií sa však očividne stali novými domovmi tisícov ľudí.

„Ekonomika?“ zasmeje sa Mardoche, dvadsaťšesťročný spolupracovník SKCH. „Ne-vyrábame a nevyvážame skoro nič.“ Bohužiaľ, má pravdu. Azda len haitský rum sa uchytil na zahraničných trhoch. Krajina kedysi exportovala kávu, kakao. Ale to už dávno neplatí. Už roky sem prúdia zahraničné peniaze. Pred zemetrasením v januári 2010 tvorili príspevky od rozvojových organizácií až 40 % HDP. Teraz je to zrejme ešte viac.

„Päť mesiacov po zemetrasení sme navštívili sestry Matky Kráľovnej Nepoškvrnenej v Canape Verde. Stále žili v stanoch vedľa hromád trosiek. Mohli sme zaplatiť zahraničnej firme, ktorá by trosky odpratala buldozérmi a nákladnými autami za pár dní,“ hovorí generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák. „Nijako

foto: Michal Fuller

by sme však nepodporili miestnych ľudí. Preto sme zo stanového tábora najali päťdesiatich chlapov za päť dolárov na deň. Trosky odpratávali niekoľko týždňov, ale päťdesiat rodín malo postaraných o živobytie.“ Kvapka v mori? Možno. Ale dať miestnym prácu je jediný spôsob, ako trošičku pomôcť zdecimovanej haitskej ekonomike.

Bez problémov sa to nezaobišlo. Zahranické humanitárne organizácie sú dnes zrejme najväčšími zamestnávateľmi na Haiti. Každá potrebuje šófera, tlmočníka, strážnikov, kuchárku, upratovačku. Čím bohatšia organizácia, tým viac môže zaplatiť. Menšie, ktoré nemajú k dispozícii toľko peňazí, sú v nevýhode. „My máme na deň päť dolárov, ale tam vedľa dostávajú sedem,“ neodpustili si poznámky miestni, ktorí odpratávali trosky. Plat strážnika stúpol z piatich na jedenásť dolárov na deň. Rok po zemetrasení boli ceny materiálov aj raz také drahé ako predtým.

Šialená premávka

Mladá Slovenka Eva Zelinová vedie v Port au Prince misiu SKCH. Sama šóferuje biely te-

rénny landcruiser bláznivou premávkou hlavného mesta. Neustále sú tu zápchy. Dostať sa z jedného konca mesta na druhý trvá niekedy celé hodiny. „Naše cesty nám stačili, kým neprišli zahraničné rozvojové organizácie so svojimi veľkými autami,“ sťažujú sa občas miestni.

Aj smrť jedného človeka je tragédia. Masový hrob zostane smutným mementom, či je v ňom pochovaných na kope desať alebo osemdesiat tisíc ľudí.

Dovliekli sme sa preplnenými ulicami do školy svätej Terézie. Rehoľné sestry žijú za vysokým plotom a neustále zamknutou bránou. Cez zemetrasenie spadla budova školy a dom sestier bol tak poškodený, že teraz môže slúžiť maximálne ako sklad. Sestry dodnes bývajú v

provizórnych podmienkach, v jednoduchých búdkach vzadu v záhrade. Ale dvestopäťdesiat malých žiakov už má vďaka SKCH nové triedy. „Keď postavíte na Haiti jednu školu, zatvoríte jednu väznicu,“ hovorí riaditeľka, sestra Polonne. „Veľa detí, ktoré by boli v dospelosti pre spoločnosť veľkým prínosom, nemá šancu študovať.“

Sestry a učiteľky majú zaujímavý spôsob odovzdávania detí rodičom. Do dvora nikto nesmie, pravdepodobne z bezpečnostných dôvodov; už aj tak vysoká kriminalita sa po zemetrasení, kedy počet najchudobnejších vzrástol, ešte zvýšila. Mama, otec alebo iný príbuzný musí mať preukaz s fotografiou žiacka. Cez pootvorenú bránu ho podá učiteľke. Tá cez megafón kričí mená detí. Keď porovná tvár žiaka s tou na fotografii a všetko je v poriadku, otvorí bránu a pustí dieťa za rodičom.

Odišné scenáre

Hovorí sa, že je tu v masovom hrobe pochovaných až osemdesiat tisíc tiel. Pietne miesto kúsok od Port au Prince je pokryté drevenými krížmi. Mŕtvych museli po zemetrasení

foto: Michal Fuller

pochovať rýchlo. Údaje o ich počte sa však rozchádzajú. Zemetrasenie s magnitúdou 7 pocítili 12. januára 2010 až tri milióny ľudí. Haitská vláda uvádza 316 000 obetí s tým, že všetky trosky neboli ešte odstránené a pod nimi sa nachádzajú ďalšie mŕtve telá. Medzinárodné agentúry po vlastných výskumoch tvrdia, že toto číslo bolo oveľa menšie, „iba“ 46 000 až 92 000 mŕtvych. Vláda ďalej hovorí o 300 000 zranených a milióny nových bezdomovcov. Medzinárodné agentúry odhadujú počet zranených na 220 000 a počet nových bezdomovcov až na jeden a pol milióna.

Aj smrť jedného človeka je tragédia. Masový hrob zostane smutným mementom, či je v ňom pochovaných na kope desať alebo osemdesiat tisíc ľudí.

Pokračujeme v ceste do dediny Lule. Leží na brehu oceánu. Ľudí tu žije väčšinou rybolov. Uvažujeme nad tým, ako je možné, že Dominikánska republika na druhej časti ostrova sa stala dovolenkovým rajom Karibiku a Haiti zostalo chudobné. Dva tak nepredstaviteľne odlišné scenáre vývoja krajín s rovnakými predpokladmi a prírodnými podmienkami.

Haiti navyše získalo samostatnosť od kolonizátorov už v roku 1804.

V Lule stretávame otca Waltera. Napriek zvláštnemu germánskemu menu je to Haitan. Pripravil motorový čln a vezie nás na ostrov v oceáne. Vraj uvidíme dovolenkový raj. V hlave má víziu, ako pomôcť obyvateľom dediny.

V Port-au-Prince sú stopy po zemetrasení stále viditeľné. Nielen vďaka polozrúteným budovám, ktoré nikto neopravuje. Zemetrasenie im vzalo jediné, čo mali – jednoduché príbytky.

SKCH mu pomáha so stavbou komunitného centra. Zvyšok projektu otca Waltera je komerčný. Chce vybudovať guesthouse s peknou záhradou a kaviarňou a na ostrov voziť turistov. Všetko eko friendly a s miestnymi

zamestnancami. Oceán je nádherný. Skutočný karibský raj. Míňame rybárov na plachetniciach, z vody sledujeme zelené haitské hory, ktoré sa dvíhajú kúsok od pobrežia. Breh ostrova je pokrytý jemným bielym pieskom. Ale tu katalógový opis končí. Oceán vyplavil na breh neuveriteľné množstvo odpadkov. „Z Port au Prince, kde ľudia všetko hádzu do kanálov, a tie potom ústia do oceánu,“ vysvetľuje otec Walter. Pokračuje, že vláda mu ostrov na jeho ekoturistický projekt prenajme s podmienkou, že ho vyčistí. Otec Walter si na rozdiel od mnohých svojich spoluobčanov uvedomuje, aké dôležité je nespoliehať sa na pomoc zo zahraničia. „Tieto „kokakolové“ peniaze raz dôjdu,“ hovorí Radovan Gumulák. „Haitiania sa musia naučiť postarať sa o seba sami.“

Jana Čavojská, reportérka

V troskách

Stojím v chráme. Nevieť, či sa skelet zo základných pilierov a obvodového múra dá nazvať chrámom, ale určite je to memento ničivého zemetrasenia, ktoré sa podpísalo aj na katedrále v hlavnom meste Port-au-Prince.

Prudké dopoludňajšie slnko preniká cez kompletne otvorený strop katedrály, ktorý sa prepadol do vnútra. Trosky pôsobia desivo ako kulisa z vojnového filmu a ja sa čudujem, že po dvoch rokoch tento priestor kričí hlasom ľudí, čo tu zahynuli, ako keby to bolo včera. Cez hlavnú loď katedrály prechádzajú ponáhľajúci sa Haítania na nedeľnú bohoslužbu vo veľkom stane, ktorý je hneď vedľa chrámu. Akoby sa ich toto miesto už ani nedotýkalo. Čím dlhšie stojím na zdobenej dlažbe, tým viac ma spaľuje slnko. Cítim sa ako v kotli, v ktorom sa kulminuje všetká horúčava.

V tom zbadám v zadnej časti stáť ženu s rozpätými rukami pohrúženú v modlitbe. V prvom momente nepochopiteľný obraz, ktorý ma náhle schladil. Pomaly som sa začal k nej približovať, aby som nenarušil intimitu tohto momentu. V tom sa v proti svetle vynorila ďalšia modliaca sa žena so široko rozpätými rukami. Priložím hľadáček fotoaparátu k oku. Fotografujem. V hlave sa mi hmýria myšlienky, ktoré rušia moju koncentráciu. Čo je to za vieru? Čo znamená tento rituál modliacej sa ženy v troskách katedrály?

Tento národ zmietaný občianskymi nepokojmi, živelnými katastrofami, utrpením, akoby volal k Bohu z trosiek ich života. Opravdivosť a úprimnosť tohto momentu ma silno zasahuje, lebo cítim, aká silná energia naplnila zrazu tento priestor. Život, smrť, život. Čo je vlastne medzitým a čo je potom? Cítim, že aj ja by som sa mal postaviť do trosiek svojho života a zdvihnúť ruky. Ale nemám na to...nie som Haítan!

Michal Fulier, fotograf

foto: Michal Fulier

Uveril som tým, čo hľadajú Boha

V nedávno vydanej knihe Podoby viery ukazuje duchovný svet človeka, ktorý fotí už dvadsať rokov. Najprv si myslel, že veriaci sa pretvarujú. Dnes priznáva, že verí tým, ktorí skutočne hľadajú Boha. Fotograf Matúš Zajac.

foto: Michal Fulier

Prečo si začal fotiť náboženské témy a vieru?

Keď fotograf fotografuje Slovensko, tak sa automaticky stretáva s kresťanskými symbolmi a ľuďmi spätými s kresťanstvom. Už popri škole som sa pri Ľubovi Stachovi rozhodol, že urobím projekt o gréckokatolíkoch, čo bol môj prvý fotografický projekt z viery.

Asi je ťažké fotografovať vieru.

Je to veľmi ťažké. Kresťanstvo je späté s rôznymi symbolikami, ale aj s gýčom. Ak chce umelec urobiť zaujímavú vec, musí sa jeho dielo vy-

mykať gýču. To platí aj pri fotografii. Takisto nie je jednoduché nafotografovať symboly bez toho, aby fotograf nevyjadril svoj názor. Každá jedna snímka, ktorá je v mojej knihe, sa dotýka osobného názoru na problematiku. Neplatí, že len ukazujem realitu. Z reality vychádzam a vytváram svoj vlastný obraz, svoj vlastný postoj na danú tému.

Na Slovensku nie je veľa fotografov, ktorí sa venujú čisto téme viery. Možno sa nájdú takí, čo zachytávajú túto oblasť, ale nie je to ich dominantna. Na druhej strane, ty sa tomu venuješ dlhodobo.

Kresťanskej téme sa venuje viac fotografov, napríklad Tibor Huszár vydal knižku Letokruhy večnosti. Ľubo Stacho svojimi diptychmi fotografoval vieru a dlhodobu sa zaoberá touto tematikou. Jozef Sedlák urobil knihu o kardinálovi Korcovi a moji kolegovia Andrej Lojan a Michal Fulier sa tiež dlhodobu venujú viere. Nikto sa tomu však nevenoval globálne.

Čiže?

Držím sa môjho kréda, že Pán Boh je bez vyznania, Boh je len jeden. V knihe mám fotografie od rímskych katolíkov až po moslimov. Nehľadám vo fotkách napätie, ale zblížovanie. Ako som to poňal ja, tak to neurobil nikto.

Prvé dni ani nefotografujem, len skúmam, hľadám a pripravujem si svoju myšlienku. Fotografia je totiž o myšlienke. Nie je to remeslo, nestačí vnímať len realitu.

Nemáš skúsenosti, že sa ľudia snažili prisvojiť si tvoje fotky a urobiť z nich akúsi propagáciu svojho vyznania?

Som vychovaný multikulturálne. Moji predkovia boli rôzneho viero-vyznania a ja sa toho držím. Nechcem vieru ukazovať len cez ikony, ale najmä cez ľudskú stránku. Pokúšam sa hľadať, aký vplyv má viera na do-tyčnú komunitu. A zistil som, že veľmi podobný. Vždy, keď som fotografoval danú komunitu, stretol som sa s ľuďmi ich viery a diskutoval som s nimi o ich viere. Vždy sa na mňa niečo nalepilo.

Znamená to, že veríš?

Nemôžem tvrdiť, že neverím, lebo fotograf musí mať šťastie a cesta šťastia je daná niekde hore. Takže verím.

V čo veríš?

Verím v jednotu. Nie som zástanca jednej cirkvi alebo jednej viery, ale vnímam to globálne. Verím, že je niekto alebo niečo hore, pretože by inak nevznikli určité fotografie. Vďaka mojim fotografiám vzniklo pri in-tímnych situáciách, pri modlitbách. Také fotografovanie patrí medzi naj-ťažšie vôbec, lebo pokiaľ by fotograf nesplynul s prostredím, tak by rušil a ak by rušil, tak by nemohol urobiť dobrú fotografiu a bol by vyhostený z daného priestoru. Musí sa preto snažiť dostať do komunity, aby ho ľudia brali ako svojho, a to sa dostane len vtedy, keď komunikuje, cez názor, aj keď je niekedy opačný. Pre druhú stranu ale musí byť zrejmé, že situáciu nechce škandalizovať, ale že remeslo, fotografiu, robí s láskou.

Ako sa dá preniknúť do takého prostredia?

O každej skupine musí mať fotograf niečo naštudované. Keď študu-jem, tak si vytipujem isté miesta, kde sú zaujímavé archetypy, čiže ľudia, ktorí majú istú fotogenickosť. Po druhé, hľadám zaujímavé interiéry, v ktorých cítiť duchovno a po tretie je dôležité nájsť si aj sprievodcov, ktorí ušetria energiu. Väčšinou však fotografujem sám, bez sprievodcov. Bol som napríklad v Rumunsku, kde sú samoty. Zaklopal som na kostol, či tam môžem prenocovať. Začala sa diskusia a ráno som už vedel, že idem fotiť svadbu. Niekedy sa zdá, že fotograf využíva ľudí, ale inak to nejde, lebo nemôžem vedieť, čo sa v cudzej krajine deje o tri metre. V tom mi môže pomôcť napríklad kňaz alebo človek, čo tam pozná rodinné záze-mia. Keď sa cítim dobre, tak sa zdržím dlhšiu dobu. Prvé dni ani nefoto-grafujem, len skúmam, hľadám a pripravujem si svoju myšlienku. Fotografia je totiž o myšlienke. Nie je to remeslo, nestačí vnímať len rea-litu.

Veríš inak, ako si veril na začiatku tohto projektu?

Keď som začal fotografovať tému viery, tak som neveril, že je možné, aby ľudia boli takí dobrí. Myslel som si, že to bude omnoho ťažšie, že nebudú otvorení, že v emóciách nebude toľko ľudskosti, no stretol som sa s pravým opakom. Napríklad pri fotografovaní Svätého Otca Jána Pavla II., keď bol v trnavskej katedrále. Jednoducho som nečakal takú ľudskosť.

Takže veríš aj ľuďom trochu viac?

Verím tým ľuďom, ktorí chodia hľadať Boha. Myslel som si, že je to fraška, mechanizácia kolobehu. Ale ľuďom, ktorí chodili napríklad do opustených interiérov, kde boli sami, tým som veril.

Vydaním knihy Podoby viery sa u teba táto téma skončila?

To je zaujímavá otázka, lebo robím ďalší projekt o komunitách, kde fotografujem kontakt človek k človeku a medziľudské vzťahy. Tam je tiež zakódovaná viera. Či by som vydal druhú knihu z tejto témy, neviem, ale každopádne, keď urobím fotografiu o rok, o dva, tak si ju doplním do cyklu na výstavu. Vydáť knižku je náročná záležitosť, nám to trvalo rok.

S akými najvyššími náboženskými predstaviteľmi si sa pri fotení stre-tol?

Stretol som sa aj s hodnosťami, ale v knižke som ich veľmi nepoužil, pretože tie fotky boli pre mňa škrupulou. Zistil som, že čím jednoduchšia duša, tým viac emocionálne prežíva. V knihe mám ešte pápeža Bene-dikta XVI., lebo k nemu som sa dostal vo Vatikáne „face to face“.

V knihe je fotka izraelských vojakov so samopalmi na chrbtoch, ako sa modlia. Nebolo to nebezpečné?

To bola najťažšia fotografia. Prišli za mnou, samozrejme, policajti. U nich sú jasné a tvrdé pravidlá, musel som aj klamať, aby mi nevymazali fotky. Ale vo Vatikáne som mal napríklad aj výhodu v tom, že som chodil v obleku. Tým pádom pôsobil virohodnejším dojmom, nevedia ťa za-radíť.

Čiže je dobré byť nenápadným?

Keď prídeš s veľkým „delom“, objektívom, tak ukážu prstom: Novi-nár! Pričom novinár je nepriateľ, lebo novinár je v dnešnom svete bulvár. A bulvár je pre komunitu veriacich absolútny nepriateľ.

Tak ako nie každý novinár je spisovateľ, nemôže byť asi každý fotograf umelec, nie?

Fotograf – to je poslanstvo. Keby že sú u nás v denníkoch vzdelaní fo-tografi, ktorí do práce dávajú svoju myšlienku, tak by vyhrávali v súťa-žiach, kde vyhráva .týždeň. V 40. rokoch začali vznikať skupiny fotografov, ktorí dynamizovali celú situáciu. Vtedy začali vychádzať magazíny ako Time či Life. Boli v nich majstri. Odpad sa tam nedostal.

Je to v súčasnosti s fotografiou podstatne horšie?

Dnes ten, kto vie fotiť, nepôjde mrznúť a čakať niekoho, kým sa opije. To ani nie je spravodajská fotografia, ale štB, špehovanie. Fotoa-parát len ako nástroj pre peniaze, aby sa predávali obálky. Ešte v 80. ro-koch boli na obálkach magazínov Nachtweyho fotografie z vojen, dnes aj v tých najlepších máš celebrity. Aj chudák Nachtwey skončil tak, že fotí celebrity na červenom koberci.

Pavol Rábara, Matúš Demko

www.zajacphoto.com
www.phosphotos.sk

Zomieranie – prirodzená súčasť nášho života?

Počúvať slovo zomieranie resp. smrť, je veľmi nepríjemné, ťažké a tvrdé, zvlášť pre človeka žijúceho hektický či materiálny život, plný pôžitkov.

Hovoriť o smrti, či oznamovať skon, je nesmierne ťažké, či už sa jedná o staršieho alebo mladšieho človeka, tobôž dieťaťa. Je to stále isté tabu, ktoré kladie obrovské nároky na tých, ktorí majú informovať najbližších.

Nikto nechce zomrieť, ani čo len pripustiť, že smrť je prirodzenou súčasťou života, no skôr či neskôr touto úvahou prejde každý z nás. V médiách často počúvame správy o najrôznejších tragédiách, pri ktorých si ani neuvedomujeme, že sa tieto záležitosti dotýkajú každého z nás, nakoľko už narodením zomierame a to je nezvratiteľné... Aj koniec života je prechádzanie fázami, na ktorých konci je zmierenie sa s tým, že život ide ku koncu. Je to obdobie ťažké pre zomierajúceho, ale i jeho rodinu.

Najviac, čo trápi nášho zomierajúceho a s čím sa potrebuje vyrovnáť, sú nevyriešené vzťahy, zmarený život (alkohol, drogy...) nesplnené túžby, plány. Z praxe môžeme potvrdiť, že materiálne veci sa dostávajú do úzadia, to čo pred tým bolo dominantné a dôležité, v tomto období nie je. Najdôležitejšie je mať pocit, že je záujem ako o človeka, že je ešte tu a žije, je obklopený ľuďmi a môže si riešiť nedokončené veci.

Proces zomierania je individuálny a rôzne dlhý, avšak cesta odchodu vždy predstavuje premiéru. Pri obdržaní správy o blízkosti smrti a zomierania sa človek snaží ešte mnohé stihnúť, byť účastným na tomto procese, zapojiť sa tam, kde je to dôležité, teda väčšinou je to pri rodine. V bežnom živote sa človek nedá jednoducho na istý čas vypnúť, prerušiť dianie, čo vidno zvlášť v pokročilejšom veku, kedy si mnohé uvedomuje, začína chorávať, slabnúť, čo ho vyzýva, aby svoje pôsobenie v živote rekapituloval. Aj preto možno uviesť, že je veľkou milosťou pre takého človeka, ktorému sa naskytne možnosť umiestnenia v hospici, kde sa bude môcť dôstojne rozlúčiť, prejsť na druhú

stranu za pomoci stále prítomného, vlúdneho a láskavého personálu. Tento mu totiž poskytuje pocit ľudskosti a úcty v úžasnom prostredí. Vo svojej ťažkej situácii nie je sám, cíti blízkosť človeka a často i ústretových kňazov. Čo sa odohráva v umierajúcom, je ťažko vysloviť nielen jemu samému, ale ani tým, ktorí sú v hospici vždy pri ňom. Pani Proněková hovorí, že sa to dá často vypozerovať z jeho posunkov, náznakov, stisnutím ruky a pod. Nikto sa nemôže vysloviť, že pozná ten „čas“ zomierania. Môže ho vypozerovať iba ten, kto je pri ňom prítomný, kto ho sprevádza. Tým je práve úžasný hospicový personál. Sila myslenia a jeho vôle v tom čase ho myšlienkovito vpred a vynárajú sa mu rôzne otázky typu: Ešte nie, veď onedlho mi príde syn z cudziny, chcem sa dožiť vnuka, zajtra príde žena, brat... Je treba spomenúť, že sa často stretávame s takýmito vyslovenými túžbami a verte, že bývajú v mnohých prípadoch vyslyšané...

V médiách často počúvame správy o najrôznejších tragédiách, pri ktorých si ani neuvedomujeme, že sa tieto záležitosti dotýkajú každého z nás, nakoľko už narodením zomierame a to je nezvratiteľné

Na smrteľnej posteli môže človek pobudnúť dlhší čas. Vtedy je ťažko skúšaná jeho psychika. Zaoberá sa hodnotami, ktoré žil a ctil, čo bolo dôležité, pre koho žil, čo stihol vykonať, komu pomohol či sa dokázal tešiť z blízkych, či konal spravodlivo a vôbec v mnohých prípadoch či plnil Božie prikázania. Ako sa podieľal na tvorbe rodinného zázemia, výchove detí – sústavne si premieťa svoje činy, skutky, rekapituloje ich a prehodnocuje. Strach zo smrti a konca života vytvára v ňom obrovský tlak so snahou ešte niečo stihnúť, mnohé napraviť a tak dostať šancu k odpusteniu, zmiereniu.

Zomiera každý – žena, muž, dieťa, starý, mladý, chudobný, bohatý, vzdelaný... Nie je rozdiel kto, ale aký človek to bol. Vedúca sestera, pani Proněková k tomu dodáva: z vlastnej skúsenosti i praxe viem a vysvitá

foto: Michal Fuller

z toho, že veriaci človek prijíma odchod ľahšie, ústretovo, aj keď to nie je pravidlom. Uvedomuje si totiž, že dobrú smrť i zomieranie by si mal človek zaslúžiť počas života, preto máme začať už teraz. Potom, keď príde ten

čas, budeme ho môcť využiť na poďakovanie i rozlúčku. Smrť môže byť potom naozaj pekná. Snažme sa preto využiť čo najviac dobra a s láskou v každodennom živote s blízkymi tak, ako by tieto dni boli naozaj posledné.

Martina Proněková, vedúca sestra a Mgr. Ing. Jozef Krajčí, vedúci hospicu Matky Terezy a prezident Občianskeho združenia pri HOSPIČI Matky Terezy Bardejov

Cez telo k duši, podoby služby Milosrdných bratov

Ak budete niekedy merať cestu do rakúskeho Kainbachu rozliehajúceho sa neďaleko mesta Graz, možno vám návšteva v opatrovateľskom centre, aké tu pre 600 telesne i mentálne postihnutých zriadila Hospitálska rehoľa sv. Jána z Boha – Milosrdní bratia, vyrazí dych.

Na jednom mieste v rozľahlom areáli v krásnom prírodnom prostredí tu nájdete láskavý prístup k ľuďom s rôznym druhom postihnutia a diagnóz, moderné spôsoby ich liečby a ošetrovania, rôzne možnosti ich oddychu, rozvíjania zručností i duchovnú starostlivosť. A táto prináša svoje ovocie, čo potvrdzujú aj viaceré prípady zlepšenia diagnózy, psychického prežívania či predĺženia veku dožitia klientov. Milosrdným bratom, ktorí sa vo svojej službe prioritne zameriavajú práve na chorých, núdznych, ľudí na okraji spoločnosti, v tomto diele lásky pomáhajú aj ich laickí spolupracovníci: ošetrovatelia a iný zdravotnícky personál. Spoločne tak naplňajú heslo zakladateľa rehole – svätého Jána z Boha: „Per corpus ad animam – Cez telo k duši.“ O tom, akú podobu má v praxi, viac prezrádzajú fotografie – nielen z Kainbachu, ale zavedieme vás ňou aj na iné miesta apoštolských diel členov rehole u našich susedov.

foto: archív rehole MB

Nemocnica Milosrdných bratov v rakúskom Grazi – časti Eggenberg je zameraná na neurologické, internistické a čiastočne aj psychiatrické ochorenia. Stojí na okraji mesta, je tam aj noviciát pre členov rehole, kde sa mladí bratia duchovne formujú.

Výhodou zariadenia Milosrdných bratov v Kainbachu je krásne prírodné prostredie (zábery z leta) a veľký, priestranný areál mimo hluku rušného sveta. Nájdete v ňom napr. aj výrobu mliečnych výrobkov (v ktorej sa vyrába niekoľko druhov jogurtov a tiež mlieko) i skleníky, kde sa starajú o kvety. Súčasťou areálu je aj zariadenie, v ktorom sa liečia ľudia závislí na drogách.

Brat Simeon a ďalší ošetrojúci personál sa v rakúskom Kainbachu stará o postihnutých s rôznymi druhmi hendikepu. K dennej starostlivosti patrí aj kŕmenie imobilných. Klienti žijú v útulnom a čistom prostredí. Zariadenie pre nich tu bratia vybudovali ešte v r. 1875 a majú tu k dispozícii v rámci starostlivosti napr. aj ergoterapiu, fyzioterapiu či pomoc psychológa.

Zruční klienti Domova sociálnych služieb v rakúskom Kainbachu sa venujú aj artterapii, v rámci ktorej v tvorivých dielnach vyrábajú aj zaujímavé úžitkové predmety z hliny, či keramiky, dreva alebo papiera. O ich výrobky je značný záujem. Finančný výťažok z ich predaja podporuje činnosť domova.

Takúto podobu má veselá „stránka života“ klientov Domova sociálnych služieb v rakúskom Kainbachu. Na snímke brat Ján Karlík O.H., súčasný prior slovenskej komunity Milosrdných bratov, ktorý tam niekoľko rokov pôsobil, počas maskárneho bálu.

„Chcel by som, aby všetci chorí vedeli, že si ich nesiem v srdci, či už sú v nemocnici, doma, alebo bez povšimnutia okoloidúcich ležia niekde na ulici...Oni sú jediným mojim dedičstvom, ktoré vám zanechávam, lebo okrem nich nemám nič. Uctievaťte moju pamiatku tak, že sa budete o nich starať s ešte väčšou láskou, než som to dokázal ja...Majte otvorené oči a uši pre blízkych, ktorí sú pozbavení rozumu...pre starých, na pomoc odkázaných ľudí, ktorí sú často sami alebo sú v ústavoch, kde nedostávajú lásku a starostlivosť, akú si zaslúžia...pre ľudí, ktorí sú pre chorobu alebo úraz navždy pripútaní na lôžko alebo invalidný vozík...pre prostitútky, drogovovo závislých, na ktorých sa často pozerá s odporom a ľahostajnosťou. Práve oni, sužovaní pocitmi viny a bezvýchodiskovosťou, potrebujú viac než ktokoľvek iný porozumenie a ľudské teplo.“
Zo závetu svätého Jána z Boha nasledovníkom

Andrea Eliášová
Foto: archív rehole MB

foto: Andrej Lojan

Príbeh zvláštneho divadla

Divadlo ako fenomén by malo byť tým správnym priestorom, kde by sa mohli realizovať, ventilovať a povznášať duše tých, ktorí prežili stratu všetkých istôt a rozhodli sa renovovať svoj život od začiatku.

Cestu divadla vykreslili maľby

Organizácia Depaul Slovensko, ktorá sa stará o ľudí bez domova v Bratislave má od roku 2010 svoju divadelnú skupinu. Jej príbeh začal pri posedení v Horskom parku, kde sa rozoberali dojmy z vernisáže výtvarných prác, kde autormi boli klienti útulku sv. Lujzy. Vernisáž sa volala „Straty a nálezy“, kde maľby nainštalované v exteriéry boli pilotným pokusom vyjadriť sa pomocou farieb. Od tejto zažitej

skúsenosti sa hľadali nové, pôsobivejšie formy vyjadrenia.

Herci nepotrebovali hrať, hovorili pravdu

Filozofiu divadelnej skupiny sa stalo hľadanie toho, čo človek stratil a čo získal. Začalo sa formovať divadelné zoskupenie, ktoré sa nestránilo poodhaliť svoju podstatu, miesta plné bolesti a zármutku. Z aktérov sa začali vyplavovať radosť a smútok, ktoré podávali au-

tenticky, nepotrebovali hrať, podávali len svoju subjektívnu výpoveď o pravde. Začínalo sa na základe dramatických hier, kde sa vžívali do postáv a snažili sa svojsky napodobniť videné. Vyvrcholením týchto aktivít bola balkónová scéna, kde Júlia vyzerá svojho Rómea a snaží sa mu vysvetliť, že ich láska je podrobená menším komplikáciám. Dej scénky bol vsadený do súčasnej Petržalky a ich úboostný vzťah bol podriadený pravidlám súčasného sveta.

Prišla Spoved' – tak privátna a pritom verejná

Prvé verejné predstavenie divadelnej skupiny sa uskutočnilo v priestoroch Divadla pod kosťolom v Ružinove, kde odznela upravená verzia Havlovej hry Vernisáž. Pre rodiace sa divadlo išlo o veľmi dôležitý moment, kde sa mohla prežiť prvá javisková skúsenosť. Jednotlivé výstupy hry boli prerušované klavírnou hudbou a výstupom speváčky. Od tohto momentu celé úsilie skupiny a situácia okolo divadla nabrala na obrátkach. Prišla ponuka realizovať hru „Spoved'“ na javisku Malej scény v Bratislave. Režisér Štefan Korenčí viedol skupinu pod svojou režijnou taktovkou. To, na čom si skupina hercov zakladala – podať výpoveď o svojich životoch, sa stalo realitou. „Spoved'“ je plná smútku a zároveň nádeje. Je pravdivá a jedinečná. Je privátna a zároveň verejná. Dej prekvapuje a narúša tabu. Porušujú sa všetky estetické princípy, na ktorých môže divák stavať svoj postoj k hre.

Tým, že jednotlivé výpovede hercov menia hľadisko v prežívajúcu masu, narúša sa status diváka ako takého. Premiérou spomínanej hry si divadlo vydobylo pevnú základňu na doskách Malej scény. Rozvinula sa príjemná spolupráca s režisérom Korenčim, ktorý sa nebráni možnosti prezentovať amatérskych hercov na profesionálnej divadelnej pôde.

Medzi krásou a škaredosťou je naše zrkadlo

Na rovnakej scéne sa prezentovalo divadlo 18.11.2011 hrou „O kráse a škaredosti“, ktorá je krátkou výpoveďou o prežívaní krásneho v našich životoch a konfrontácia so škaredými protikladmi v prežívanej realite. Dej sa odohráva počas jednej návštevy, kde očakávaným hosťom je „Divoký muž“. On je človek z davu - ovenčený špeciálnym privilégiom. Vypovedá nahlas o svojej pravde, neobáva sa, že ho za jeho odvahu opustí manželka, že stratí prácu a sociálne istoty, že stratí známych a priateľov. Chodí mestom a rozpráva svoj príbeh o kráse.

Herci chápu, že táto hra bola napísaná ako výkrik. Každý jeden to poňal ako spôsob ventilu a javisko im túto možnosť poskytuje. Divadelná skupina organizácie Depaul vykročila na svoju cestu za poznáním. Možno to prirovnať laboratórnej práci, kde každý z aktérov podrobne skúma svoje vnútro a bezprostredné okolie, aby mohol podať svoju výpoveď.

Ján Korec

Herci divadelnej skupiny : Roman Bátora, Marcela Zemanová, Anna Mondoková, Marián Závada, Tibor Juráš

S „človečinou“ pod čiernym habitom

„Neustále sa cvičíte v láske k blížnemu, lebo kde niet lásky, tam niet ani Boha.“
Sv. Ján z Boha

Medzi členmi Hospitálskej rehole sv. Jána z Boha by ste našli naozaj rôzne cesty k povolaniu – aj v jej slovenskej komunite. Brat Barnabáš – najstarší člen – vstúpil k Milosrdným bratom až v 60. roku života. Hovorí, že je živým dôkazom toho, ako si Pán povoláva v každom veku. Predstavený komunity prior Ján Karlík O.H. by zasa mohol napísať román o svojom „kľukatom hľadaní“: vystriedal totiž niekoľko civilných povolání (od strojára, cez šoféra, podnikateľa či baníka,), kým cez výzvu uverejnenú v katolíckom týždenníku spoznal, že Pán ho volá práve k Milosrdným bratom. Rehoľa má aj iné, mladé výhonky povolání a sú medzi nimi ľudia, ktorí sú nielen obeť voči pacientom, ale aj športovo nadaní, zruční, s literárnymi sklonmi a tiež jazykovo zdatné typy.

Život v kláštore a služba pri chorých, núdzných a ľuďoch z ulice z nich rozhodne nerobia ľudí vzdialených svetu, práve naopak. Svojou obetou stoja priamo uprostred neho a posväcujú ho. Koho sa raz dotkla charizma Milosrdných bratov, ten sa nezriedka cíti zasiahnutý v hĺbke srdca. Že nejde o frázy nám potvrdil kostolník Ondrej, ktorý slúži v kostole bratov v centre Bratislavy. Prešiel si ťažkou životnou cestou, aj traumami závislosti. Ruku z dna mu podali práve Milosrdní bratia. Po tomto hrejivom dotyku a ich sprevádzaní si predsavzal, že dokiaľ bude vládvať chodiť – má totiž zdravotné problémy – bude im slúžiť. „Ja som Milosrdným bratom vďačný za svoj život. Do ich nemocnice

som prišiel v kritickom stave. To, že ma zachránili, beriem ako posolstvo, že sa im treba odvdčiť a pomôcť. A tak im pomáhám v kostole, aj ako údržbár, v čom treba. Pomohli mi bez nároku na odmenu, keď som nemal ani korunu, bol som na ulici,“ vysvetľuje Ondrej. Nie je jediný, koho oslovila ich spiritualita. „Pohy-

krajinách sveta na piatich kontinentoch. Prevádzkujú vyše 300 zdravotníckych zariadení a centier. Ich pomoc sa však nezameriava len na nemocnice, spravujú aj mnoho centier pre mentálne postihnutých, seniorov, bezdomovcov, centrá pre drogovu závislosť. Zakladajú aj strediská s paliatívnou medicínou, starajú sa

o postihnutých s aids a o ľudí s Alzheimerovou chorobou. Vo svojich nemocniciach nerealizujú potraty, ale propagujú morálne hodnoty.

A čo vlastne znamená byť milosrdným bratom?

Ak zalistujeme v Konštitúciách rehole, nájdeme výstižné odpovede – v konkrétnych článkoch dokumentu:

– „Ako Milosrdní bratia snažíme sa stále viac a hlbšie osvojovať si Kristov postoj voči chorému a bezmocnému človeku a prejavíť ho v skutkoch milosrdenstva: sme slabí so slabým a pomáhame mu ako tomu, kto je zvlášť milovaný v Božom kráľovstve.“ (I. kapitola, čl. 3)

– „S radosťou sa venujeme pomoci trpiacemu, s postojom a gestami,

ktoré sú charakteristické pre milosrdného brata: slúžime pokorne, trpezlivo a zodpovedne; s úctou a vernosťou osobe; s porozumením, dobrotivosťou a obetavosťou; s účasťou na jeho úzkostiach i nádejach. Náš život je pre neho znamením a zvestovaním, že prichádza Božie kráľovstvo.“ (I. kapitola, čl. 3)

– „Nasledovať nášho Pána Ježiša Krista a jemu slúžiť je najväčšou starosťou nášho života; Túžime ho milovať viac, ako všetky veci tohoto sveta a na jeho lásku a dobrotu chceme odpovedať milosrdnou láskou k chudobným a na pomoc odkázaným. Prijímame a plníme Božiu vôľu jednoducho, ochotne, oddane

bujem sa v ich blízkosti už viac rokov a vždy som ich vnímala ako podporu najmä v ťažších obdobiach života. Oslovuje ma ich spiritualita, ale aj priblíženie sa k fyzickým potrebám človeka,“ priznáva aj kostolníčka Bernarda Borovanová. Nasledovníci svätého Jána z Boha teda nie sú inšpiráciou len pre nových „kandidátov“ do rehole, ale aj pre mnohých laikov, ľudí rôzneho stavu, ktorí túžia čosi z príkladu nezištnej lásky a pohostinnosti – teda charizmy hospitálity „načerpať“, aj odovzdávať ďalej.

Táto rehoľa má dnes vo svete 1150 bratov (135 z nich je aj kňazmi), ktorí pôsobia v 52

a verne podľa príkladu vždy Nepoškvrnenej Panny a Matky Božej Márie: Snažíme sa v našom apoštoláte sprostredkovať jej materinskú lásku trpiacim.“ (I. kapitola, č. 4)

– „Ako živé údy Cirkvi chceme svedčiť o zvrchovanosti Božej lásky a túžime dosiahnuť dokonalosť v láske k Bohu a k blížnemu vytrvalým pestovaním všetkých čností, verejným zasvätením sa sľubmi čistoty, chudoby, poslušnosti a hospitality, vernosťou k duchu Pravidiel rehole svätého Augustína a zachovávaním Konštitúcií rehole.“ (I. kapitola, č. 5)

– „Sme natoľko preniknutí naším poslaním, že i naši spolupracovníci sú pri pohľade na nás povzbudení k tomu, aby konali rovnako ako my. Ducha hospitality prejavujeme nielen v zariadeniach, kde pracujeme, ale rozširujeme ho na všetkých ľudí, ktorí trpia hladom a smädom; ktorým chýba odev, lieky a bývanie; ktorí neustále trpia ťažkosťami a chorobami.“ (II. kapitola, čl. 23)

– „Naše poslanie nás neustále privádza do styku s ľudským utrpením. Preto má rozjímame o Kristovom utrpení, o „mužovi bolesti“, významné miesto v našej spiritualite.“ (III. kapitola, čl. 33)

– „Hospitalita, ktorú sme prijali ako dar, nás zaväzuje k tomu, aby sme žili bratstvo v jednoduchosti: preto si v našich slabostiach navzájom pomáhame a odpúšťame. Pretekáme sa vzájomnej úcte a sme navzájom uznanliví. Sme solidárni s našimi spolubratmi, keď potrebujú pomoc, keď sa trápia, i keď sa radujú.“ (III. kapitola, č. 36)

– „Našu spiritualitu možno krátko vyjadriť ako život v dôvernom láskyplnom vzťahu k Bohu a núdznemu.“ (VI. kapitola, č. 103)

Život v kláštore a služba pri chorých, núdznych a ľuďoch z ulice z nich rozhodne nerobia ľudí vzdialených svetu, práve naopak.

Pozvánka do spoločenstva Milosrdných bratov

„Mužovia Galilejskí, čo stojíte a hľadáte do neba?“ Sk1.11

Hľadáte svoje povolanie, životnú orientáciu?

Je tu ponuka otvoriť brány svojho srdca službe Stvoriteľovi, Ježišovi Kristovi, najchudobnejším a chorým, núdzným, nad ktorými „dnešný svet“ zatvára oči.

Ak nie si rozhodnutý, čo ďalej v živote, príď medzi nás milosrdných bratov v Bratislave a preži spoločenstvo služby v bežnom pracovnom i sviatočnom čase.

Bližšie informácie poskytne: Prior Ján Karlík O.H., email: priormb@gmail.com, viac o činnosti bratov nájdete na web stránke: www.milosrdni.eu alebo osobne na adrese bratislavského kláštora Milosrdných bratov, Nám. SNP 11, 811 06 Bratislava

Andrea Eliášová,
foto: autorka a archív rehole MB

SKCH V OBRAZOCH

Po katastrofálnom zemetrasení, ktoré postihlo Haiti, sa SKCH rozhodla upriamiť pozornosť najmä na dlhodobé projekty, ktoré umožnia obyvateľom postaviť sa na vlastné nohy a zaistiť si svoje základné potreby. Jedným z týchto projektov je aj Adopcia na diaľku®, ktorá zabezpečuje deťom

to najdôležitejšie pre ich budúcnosť – vzdelanie. Darcovia, ktorí sa zapoja do tohto projektu, umožnia deťom navštevovať školu, dostať nevyhnutné pomôcky, ale prispievajú aj na stravu a lekára. Momentálne už 117 detí na Haiti dostalo možnosť navštevovať školu a rozvíjať ďalej svoj potenciál.

Foto: Michal Fulier

Púť charít do Dómu sv. Alžbety

V sobotu, 19. novembra 2011, sme usporiadali Púť charít do Dómu sv. Alžbety. V rámci nej sa uskutočnila konferencia v priestoroch Teologickej fakulty Košice s názvom „**Média a komunikácia s nimi v čase hospodárskej krízy a sociálneho úpadku, úloha, význam a poslanie charít**“, ktorá bola súčasťou oslavy 20. výročia činnosti arcidiecéznych charít na Slovensku a dňa Sv. Alžbety Uhorskej, patrónky charitatívnych organizácií.

Stretnutia sa zúčastnilo okolo 250 ľudí, najmä zamestnancov a ich rodinných príslušníkov. Sv. omša v Dóme sv. Alžbety, ktorú koncelebroval otec biskup Štefan Sečka, spišský diecézny biskup a prezident SKCH, bola prístupná širokej verejnosti.

Celoslovenské stretnutie charít pokračovalo spoločným agapé na Arcibiskupskom úrade v Košiciach. Zástupcovia SKCH tam ocenili bývalých i súčasných zamestnancov charity za dlhoročné zásluhy v tomto charitnom povolaní.

Konferencia sa uskutočnila s podporou Združenia Feman / Partner Nadácie Hanns Seidel Stiftung, e V v SR

Súčasťou Púte charít bolo aj otvorenie výstavy v Dóme sv. Alžbety s názvom **Stanice kalvárie – Dnes a tu** - spojenie maľby Fera Guldana s fotografiami štyroch autorov (Michala Fuliera, Andreja Lojana, Laca Maďara a Matúša Zajaca - združenie PHOS) v jednotnom výslednom diele.

Slovo k výstave: Stanice kalvárie - Dnes a tu

Skúsenosti z predchádzajúcich cyklov Krížovej cesty, aj iných cyklov obrazov v spolupráci s básnikmi, čo vzájomne obohatilo autorov i diváka, vyústili do novej kolekcie obrazov s fotografiami, ktorá je vedome komponovaná pre vystavenie pod lešením v Dóme sv. Alžbety v Košiciach ku jej sviatku a k Púti charít, 19. novembra t.r. (je tam do Veľkej noci).

Pôvodný podnet bol banálny – pokúsiť sa aspoň raz zrušiť otravnú, drahú a zraniteľnú adjustáciu umeleckých fotiek. Skúsiť aplikovať fotky 4 autorov (združenie PHOS – Michal Fulier, Andrej Lojan, Laco Maďar, Matúš Zajac) do 14 staníc Krížovej cesty, už bolo vážne. Autori vybrali zo svojej tvorby fotky, ktoré im rezonovali s obsahom jednotlivých zastavení: nejde o historickú vychádzku, ale o to, že v každom trpiacom človeku vidíme Pána Ježiša dnes, okolo seba.

Výsledok posúďte sami. Maliarsky sú obrazy zredukované na vyabstrahované nosné znaky jednotlivých brutálnych zastavení, zámerne sú kontrastované s ostrými bielymi plochami, ktoré jedine, spolu s otrhaním pravidelných okrajov fotiek, umožnili súzvuk farby v maľbe a čiernobielej fotografii. Z dramatických maliarskych podkladov sa na nás díva cez tisícročia dnešná skutočnosť, cez objektív fotografa. To všetko v živej gotickej katedrále.

Odmenou autorom i ostatným, ktorí nám výstavu pomáhali uskutočniť, je ten druh jedinečnosti, ktorá sa nikde inde nemôže udiť a už vôbec nie v galérii, kde sú zvyčajne všetky dni po vernisáži v zápisovej knihe v podobe prázdnych stránok.

Dvojstranná evanjelizácia pripomína iný znak: fasces, symbol spravodlivosti v starom Ríme (zväzok prútov s obojstrannou sekerou).

Prvá rovina: veriacich výstava osloví tým, že v umení pribudla moderna, ktorá je zdravá, lepšie povedané, zdravšia ako gýče v podobe zbytkov 19 st. s Ježišom s modrými očami a ružovými lícami.

Druhá rovina: davy turistov neobdivujú iba zašlú minulosť a nehlkajú nad majstrovstvom kamenárov, že toto by už dnes nik nedokázal, ale čelia, chtiac-nechtiac, zoči-voči, náročnému súčasnému umeniu, ktoré nie je ani z dejepisu, ani z katechizmu a fotky sú o nich. Pravda o veriacich tiež.

Výstava obsahuje ešte dve expozície: meditatívne pastely architekta Michala Bogára prekladané drevorezbami sochára Jozefa Bartu.

Fero Guldán, výtvarník

Stanice kalvárie - Dnes a tu

Slovenská katolícka charita ďakuje za spoluprácu a materiálnu pomoc:

VENUJTE NÁM

pre nás nie sú iba číslo

Slovenská katolícka charita spája 10 diecéznych charít na Slovensku, ktoré pomáhajú ročne viac ako 90 tisíc ľuďom v núdzi. Staňte sa i vy súčasťou tejto pomoci a podporte dvoma percentami z dane práve charitu vo Vašej diecéze.

Pretože 2% pre nás... nie sú iba číslo!

Viac info na [wwwcharita.sk](http://www.charita.sk)